

Қызылорда қаласының 2025-2029 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын бекіту туралы

Қызылорда қалалық мәслихатының 2024 жылғы 11 желтоқсандағы № 213-30/2 шешімі

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 365-бабының 3-тармағының 1) тармақшасына, "Қазақстан Республикасының жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы 1-тармағының 15) тармақшасына және " Жергілікті атқарушы органдарға коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу жөніндегі әдістемелік ұсынымды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы экология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 18 мамырдағы №154-ө бұйрығына сәйкес, Қызылорда қалалық мәслихаты **ШЕШІМ ҚАБЫЛДАДЫ:**

1. Қызылорда қаласының 2025-2029 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы осы шешімнің қосымшасына сәйкес бекітілсін.

2. Осы шешім оның алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қызылорда қалалық мәслихатының төрағасы

И. Құттықожаев

Қызылорда қалалық мәслихатының
2024 жылғы 11 желтоқсандағы
№213-30/2 шешіміне қосымша

Қызылорда қаласының 2025-2029 жылдарға арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы

Қызылорда, 2024 жыл

Мазмұны:

Кіріспе

Аймақтың негізгі сипаттамалары Жоспарлы кезеңге арналған коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қажеттілігінің негіздемесі Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шаралар құрылған ұлттық стратегиялық, бағдарламалық құжаттар, аумақты дамыту жоспарлары және т.б.

1. Қызылордадағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын талдау

1.1 өңірдегі коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жай-күйін бағалау.

1.2 соңғы 3 жылдағы динамикадағы коммуналдық қалдықтарды басқаруды талдау.

1.3 коммуналдық қалдықтардың түзілуі мен жинақталуы бойынша нормативтік базасы бар.

1.4 соңғы үш жылдағы динамикада бөлінген қаражатты (жергілікті және республикалық бюджеттер, бюджеттен тыс) сипаттау және талдау.

2. Мақсаттар, міндеттер және нысаналы көрсеткіштер

2.1 Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттері.

2.2 қойылған мақсаттар мен міндеттерге неғұрлым тиімді және экономикалық негізделген әдістермен қол жеткізу жолдары.

2.3 Бағдарламаның нысаналы көрсеткіштері

3. Қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізудің негізгі бағыттары, жолдары

4. Қажетті ресурстар

5. Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары.

Кіріспе

2025-2029 жылдар кезеңіне арналған Қызылорда қаласы үшін коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарлама Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ҚРЗ Экологиялық Кодексінің 365-бабы 3-тармағының 1-тармақшасы және "Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаны әзірлеу жөніндегі жергілікті атқарушы органдарға әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің 18.05.2023 ж. №154 бұйрығы негізінде әзірленді.

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы Қазақстанның Экологиялық Кодексінің 329-бабында белгіленген иерархия қағидатына сәйкес кемінде 5 (бес) жыл мерзімге әзірленеді. Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламада коммуналдық қалдықтардың көлемі мен құрамы, түзілу жылдамдығы, жіктелуі, Жинақтау, жинау, тасымалдау, сұрыптау, залалсыздандыру, қалпына келтіру және жою тәсілдері, коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі қолданыстағы инфрақұрылым туралы мәліметтерді қоса алғанда, Қызылорда қаласында пайда болатын коммуналдық қалдықтардың сипаттамасы (сипаттамасы) ұсынылады.

Өңірдің негізгі сипаттамасы

Қызылорда қаласы Қазақстанның оңтүстік бөлігінде Маңғыстау, Ақтөбе және Түркістан облыстары арасында орналасқан Қызылорда облысының облыстық орталығы болып табылады. Қызылорда қаласы Сырдария өзенінің жағасында орналасқан. Қаланың жер аумағы-240 км². 2024 жылғы 1 маусымдағы алдын ала деректер бойынша халық саны 359,1 мың адамды құрады, өсу қарқыны 1,8% - құрады. 2023 жылдың қорытындысы бойынша экономикалық белсенді халық саны 147,1 мың адамды құрайды, жұмыссыздық деңгейі-4,6%. 2024 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша халықты жұмыспен қамту органдарында жұмыссыз ретінде тіркелгендердің саны 6341 адамды құрайды, тіркелген жұмыссыздық деңгейі – 4,3%.

Облыс аумағы көмірсутек шикізатының, түсті металдардың (мыс, қорғасын, мырыш және алтын), қара металдардың (темір, титан және ванадий), уранның, кварц

құмдарының, құрылыс құмдарының, әктастың, қабықтың қорларына бай. Ванадий қоры бойынша Қазақстан әлемде 1-ші орында, оның басым бөлігі Қызылорда облысының аумағында шоғырланған. Өнеркәсіптік өндірісте 2021 жылдың қорытындысы бойынша 69,4% шикі мұнай мен табиғи газды өндіру үлесі басым Тау-кен өнеркәсібіне тиесілі (81,9%). Өнеркәсіптік өндіріс құрылымындағы өңдеу өнеркәсібінің үлесі шамалы, барлығы 23,8%.

Қызылорда қаласында қалада шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің саны 33 799 бірлікті құрайды, оның ішінде 31 650 бірлік пайдалануда, бұл өткен жылмен салыстырғанда 91,8% - құрайды. Бөлшек сауда көлемі 188 523,2 млн теңгені құрады және өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 102,7% құрады. Оның аймақтағы үлесі 86,8% құрайды. Бірыңғай индустриялық картаға енгізілген жобалар Қызылорда қаласында жалпы құны 27,6 млрд теңге болатын 12 жоба іске асырылуда, оның ішінде 3 жоба іске қосылды және жұмыс істеуде.

1. "Вега Пром "ЖШС" Құрғақ құрылыс қоспаларын өндіру цехын кеңейту " жобасы (цех іске қосылды және жұмыс істейді).

2. "Қызылорда қаласында асфальтбетон зауытының құрылысы ""Нұр Орда" ЖШС.

3. "Айгасар" ЖШС "ерекше балаларға арналған Иппотерапия" ат-оналту клубы және бие сүтін өңдеу цехының құрылысы" жобасы іске қосылды және жұмыс істеуде.

4. "ТРИМО "компаниясының"Молибден диоксиді ұнтағын жылына 500 тонна молибден триоксиді ұнтағына техникалық өндеуді ұйымдастыру".

5. "К4, К5 экологиялық класты мотор майларын өндіру" "Қызылорда МӨЗ" ЖШС жобасы.

6. "ROOM Trade KZ "ЖШС" Қызылорда қаласындағы" КОМАЗ "шағын арматуралық зауытының құрылысы" жобасы.

7. "Сыр-Маржаны" ЖШС "ет және ет өнімдерін өндіру және сақтау" жобасы.

8. "Қызылорда композициялық материалдар зауыты "ЖШС" шыныпластика және композициялық материалдар өндіру зауыты " жобасы. 9. "Каусар" АҚ "құс фабрикасының құрылысы" жобасы

10. "Алпамыс" АҚ "нан, кондитерлік, макарон өнімдерін өндіру кешені", жалпы құны 1,2 млрд. рубль. теңге, нан-тоқаш өнімдерінің қуаты - 2520 тонна; кондитерлік өнімдер – 1008 тонна; макарон өнімдері – 1152 тонна.

11. "Айна Гласс "ЖШС – нің қуаттылығы жылына 720 мың шаршы метр, жалпы құны-1,5 миллиард теңге" жоғары технологиялық айналар өндіру жобасы".

12. "Orda TEXC" ЖШС "түйе жүнін өңдеу және көрпе өндіру цехы"нысаны. 2024 жылдың маусым айында "Orda Glass LTD" ЖШС (директор хан Лицзюнь) энергия үнемдейтін шыны өндіру жобасы басталды. Жобаның құны-6,7 млрд теңге. Жылдық қуаты - 5 миллион шаршы метр, 25 жұмыс орны.

2024 жылғы 1 маусымдағы алдын ала деректер бойынша халық саны 359,1 мың адамды құрайды, өсу қарқыны – 1,8%. 2023 жылдың қорытындысы бойынша

экономикалық белсенді халық саны 147,1 мың адамды құрайды, жұмыссыздық деңгейі - 4,6%. 2024 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша халықты жұмыспен қамту органдарында жұмыссыз ретінде тіркелгендердің саны 6341 адамды құрайды, тіркелген жұмыссыздық деңгейі – 4,3%. Жыл басынан бері 6677 жаңа жұмыс орны құрылды, оның 1983 – і тұрақты жұмыс орындары. Жыл басынан бері әлеуметтік жұмысқа 3172 адам, әлеуметтік жұмыс орындарына – 100 адам, жастар өтіліне 328 жас маман жіберілді. 2024 жылдың бірінші тоқсанында қала бойынша бір қызметкердің орташа айлық атаулы жалақысы 343 687 теңгені құрап, өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 114,5 пайызға артып, нақты жалақы индексі 105,8% құрады. Қаңтар-маусымдағы тұтыну бағаларының индексі 107,8%, инфляцияның жоспарлы деңгейі - 6-8% құрайды.

Қызылорда облыстық мәслихатының 2022 жылғы 13 желтоқсандағы № 155 шешімімен бекітілген Қызылорда облысының 2021 - 2025 жылдарға арналған даму жоспарына сәйкес 2025 жылдың қорытындысы бойынша жан басына шаққандағы жалпы өңірлік өнім 6992 долларды құрайды. АҚШ доллары, еңбек өнімділігінің өсуі 2019 жылғы бағамен бір жұмыспен қамтылғандарға (ЖКҚ) 10,9%, урбандалу деңгейі - 48,2%, 948,9 ш.м. тұрғын үй енгізілетін болады, қалаларда және АЕМ - де сумен жабдықтау қызметтеріне халықтың қолжетімділігі - 100%, ЖАО жұмыс сапасына қанағаттану деңгейі-80%.

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеу қатты тұрмыстық қалдықтарды жинау, тасымалдау, кәдеге жарату, қайта өңдеу және көму жөніндегі қызметтер кешенінің тиімділігін, сенімділігін, экологиялық және әлеуметтік қолайлылығын арттыру, ҚТҚ қайта өңдеу үлесін ұлғайту, сондай-ақ қалдықтарды қауіпсіз көмуді қамтамасыз ету үшін қажет. Бағдарлама "коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаны әзірлеу жөніндегі жергілікті атқарушы органдарға әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрінің 2023 жылғы 18 мамырдағы № 154-ө бұйрығына сәйкес жоспарлы кезеңге кемінде 5 жыл мерзімге әзірленеді.

Коммуналдық қалдықтарды басқару бағдарламасы келесі нормативтік құжаттардың негізінде дайындалған:

- Қазақстан Республикасының 02.01.2021 ж. № 400-VI Экологиялық кодексі, 01.01.2024 ж. өзгерістер мен толықтырулармен.

- Дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы мемлекетке тікелей немесе жанама тиесілі ұйымды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін оператордың қаржыландыру қағидаларын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 2 қыркүйектегі № 604 қаулысына өзгеріс енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 7 наурыздағы № 156 Қаулысы.

- Коммуналдық қалдықтарды басқару қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрінің м.а. 2021 жылғы 28 желтоқсандағы № 508 бұйрығы.

- Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрінің міндетін атқарушының 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 бұйрығы, техникалық, экономикалық және экологиялық орындылығын ескере отырып, міндетті түрде бөлек жинауға жататын қалдықтарды бөлек жинауға, оның ішінде қалдықтардың түрлеріне немесе топтарына (түрлерінің жиынтығына) қойылатын талаптарды бекіту туралы.

- "Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, қолдануға, залалсыздандыруға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м.а. 2020 жылғы 25 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-331/2020 бұйрығы. Және Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын басқа да нормативтік құжаттар.

Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шаралар құрылған ұлттық стратегиялық, бағдарламалық құжаттар, аумақты дамыту жоспарлары және т.б. Коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс шаралар мынадай ұлттық стратегиялар мен даму жоспарларында қаралады:

- Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 30 мамырдағы № 577 Жарлығымен бекітілген "жасыл экономикаға" көшу жөніндегі тұжырымдама.

- Қызылорда облыстық мәслихатының 2024 жылғы 29 наурыздағы № 88 шешімімен бекітілген "Қызылорда облысы үшін 2024-2029 жылдарға арналған қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері".

- Қазақстан Республикасы Президентінің 02.20.2023 жылғы Жарлығымен бекітілген "Көміртегі бейтараптығына қол жеткізу стратегиясы".

Қалдықтарды басқару бөлімі:

3.3.1.4-бөлім қалдықтарды басқару

1) қалдықтардың түзілу көлемін қысқарту;

2) ҚТҚ жинау және сұрыптаумен толық қамтуды жеделдетіп енгізу;

3) Қайта өңделетін және компостталатын қалдықтардың үлесін ұлғайту.

1. Қызылорда қаласындағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын талдау

1.1 Аймақтағы коммуналдық қалдықтарды басқарудың ағымдағы жағдайын бағалау

Қазақстанның Экологиялық Кодексінің 365-бабының 1-тармағына сәйкес коммуналдық қалдықтар деп үй шаруашылықтарының қалдықтары, соның ішінде қағаз және картон, шыны, металдар, пластмассалар, органикалық қалдықтар, ағаш, тоқыма, қаптама, пайдаланылған электр және электрондық жабдықтар, батареялар мен

аккумуляторлар түсініледі. Бұл ретте, коммуналдық қалдықтарға өндіріс, ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы, балық шаруашылығы, септиктер және кәріз желісі қалдықтары, сондай-ақ ағынды сулардың тұнбасын қоса алғанда, тазарту құрылыстарынан, пайдаланудан шыққан көлік құралдары немесе құрылыс қалдықтары кірмейді. Коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдас бөліктері (электрондық және электр жабдықтары, құрамында сынабы бар қалдықтар, батареялар, аккумуляторлар және басқа да қауіпті компоненттер) бөлек жиналып, мамандандырылған кәсіпорындарға қалпына келтіруге берілуі тиіс.

Қазақстанның экология және табиғи ресурстар министрлігінің деректері бойынша Қызылорда облысында соңғы 3 (үш) жылда тұрмыстық қалдықтарының түзілу көлемі мен сұрыптау үлесі:

Жылы	Құрылған ҚТҚ көлемі, тонна	Сұрыптау желісіне түскен ҚТҚ көлемі, тонна	ҚТҚ сұрыптау және өңдеу үшін, %
2021	116000	22800	19,5
2022	164000	40200	24,5
2023	166000	45700	27,5

Қызылорда қаласында 2021 жылдан 2024 жылдың маусымына дейін қала әкімдігінен жиналған Қызылорда облысының Табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы ұсынған ресми деректер бойынша ҚТҚ қалдықтарының мынадай мөлшері одан әрі қайта өңдеу мақсатында құрылды, сұрыпталды:

Жылы	Түзілген ҚТҚ массасы, тонна	Сұрыптау желісіне түскен ҚТҚ массасы, тонна	ҚТҚ-дан алынған қаптама қалдықтарының массасы*, тонна	ҚТҚ сұрыптау және қайта өңдеу деңгейі **, %
2021	24200	10700	2912,4	12%
2022	60000	26280	2912,4	4,9%
2023	61000	26945	2912,4	4,7%
2024 жылдың 6 айы	104680	25929	Жыл нәтижесі бойынша	Жыл нәтижесі бойынша

* өндірілген коммуналдық қалдықтардың жалпы массасынан алынған қаптама қалдықтарының массасы сұрыптау желісінде шығарылатын қаптама қалдықтарының жалпы массасын (күніне 6 тонна, жылына 2190 тонна) және жинаушылар халықтан сатып алатын қаптама қалдықтарының жалпы массасын (жылына 722,4 тонна) жинақтау арқылы анықталды, барлығы 2912,4 тонна қаптама қалдықтары шығады. Бұл деректер сұрыптау желісіне бару, сондай-ақ ақылы қаптама қалдықтарын жинау объектілеріне бару кезінде алынды, ҚТҚ-дан сұрыпталған қалдықтардың түрлері туралы толығырақ ақпарат осы бағдарламадағы қалдықтарды сұрыптау бөлімінде көрсетілген.

** сұрыптау және қайта өңдеу үшін бір жылдағы сұрыпталған қаптама қалдықтарының массасын бір жылдағы қалыптасқан коммуналдық қалдықтардың жалпы массасына бөлу және 100% көбейту арқылы анықталады.

Соңғы үш жылдағы 2021-2023 жылдардағы динамикадан көріп отырғанымыздай, Қызылорда қаласында сұрыптау және қайта өңдеу үлесі азайып келеді, бұл қалаға қала айналасындағы кенттер қосылып, сәйкесінше пайда болған коммуналдық қалдықтардың массасы бірнеше есе өсті, ал сұрыптау желісінің қуаты артқан жоқ, сонымен қатар ауыр қалдықтардың салдарынан жөндеу жұмыстары жиі тоқтап қалды, сондай-ақ, ұйымдардың халықтан сатып алатын қаптама қалдықтарының массасы шамамен бір деңгейде қалды. Нәтижесінде бұл пайыздар бойынша сұрыптау мен қайта өңдеу үлесінің төмендеуіне әкелді.

Қызылорда қаласының тұрғын және тұрғын емес объектілерінде түзілетін ҚТҚ қалдықтары көлемі 0.75 текше метр қоңыр түсті металл контейнерлерде жиналады. ҚТҚ қалдықтарына арналған контейнерлер тұрғындардың меншігі болып табылады және олар өздері ҚТҚ контейнерлерін орнатады. Қызылорда қаласында екі фракция бойынша ҚТҚ қалдықтарын бөлек жинау әлі енгізілген жоқ, ҚТҚ қалдықтарының барлық түрлері көлемі 0.75 текше метр металл контейнерге жиналады.

Қызылорда қаласында барлығы: көпқабатты үйлер – 836, жеке сектордағы үйлер - 19721 үй. Қызылорда қаласында барлығы 302 қалдықтар контейнері алаңдары, көпқабатты үйлердің аулаларында – 1498 контейнер, жеке секторда – 1753 стандартты тұрмыстық қатты қалдықтар контейнері бар, әр контейнер көлемі – 0,75 м3. ҚТҚ

контейнерлерін орналастыру үшін арнайы орындар бар, бірақ қаланың кейбір бөліктерінде тұрмыстық қатты қалдықтар контейнерлері жаяу жүргіншілер жолағында орналасқан.

Мұнда Қызылорда қаласында коммуналдық қалдықтар контейнерлерінің орналасқан мекенжайлары көрсетілген.

№	Коммуналдық қалдықтар контейнерінің орналасқан жері (көше, даңғыл, шағын аудан)	ҚТҚ контейнерлер саны
1	Айтеке би 10	5
2	Айтеке би 20	5
3	Айтеке би 23	3
4	Айтеке би 7	3
5	Айтеке би 5	5
6	Желтоқсан 20	4
7	Желтоқсан 28	6
8	Желтоқсан 32	4
9	Желтоқсан 49	2
10	Байсейтова 102	4
11	Байсейтова 100	6
12	Усербаева 17	6
13	Токмағамбетова 18	2
14	Ер ару	6
15	ЖК Куралай	4
16	Алмағанбетов 40	4
17	Толбаев 25	2
18	Толбаев 20	3
19	Толбаев 20а	2
20	Абай 2	2
21	Абай 4	2
22	Абая 47	8
23	Абдрахманов 17а	3
24	Абдрахманов 21	4
25	Абдрахманов 27	3
26	Амангелди 109	5
27	Амангелди 108	4
28	Саулет 8	8
29	Амангелди 100	11
30	Бөкейхан 64	12
31	Женис 98	8
32	Женис 99	4

33	Назарбаев 59	4
34	Ажарова 7а	3
35	Бокейхан 43	2
36	Бокейхан 45	2
37	Бокейхан 47	2
38	Бокейхан 49	2
39	Бокейхан 41	3
40	Абая 43	8
41	Панфилов 31а	3
42	Аманкелді 82	4
43	Муратбаев 36а	4
44	Белкөл 1	5
45	Белкөл 2	6
46	Белкөл 3	4
47	Байтурсынова 5	6
48	Байтурсынова 3	4
49	Айтбаева 27	5
50	Айтбаева 45	3
51	Бегім ана 21	1
52	Бегім ана 19	2
53	Бегім ана 17	3
54	Бегім ана 11	4
55	Бегім ана 5	5
56	Бегім ана 12	4
57	Бегім ана 2	1
58	Ауелбекова 32	2
59	Ауелбекова 34	2
60	Ауелбекова 36	2
61	Ауелбекова 41	3
62	Сулейменова 70	4
63	Сулейменова 46	3
64	Сулейменова 51а	2
65	Жанадилова 28	1
66	Кыдырова 2	4
67	Конаева 26	5
68	Егізбаева 8	3
69	ЕР-АРУ жағалау	6
70	Демесинов 77	8
71	Набережный 1	4
72	Набережный 2	5
73	мкр.Арай-2. 108	4
74	мкр.Арай-2. 102	4

75	мкр.Арай-2. 3	4
76	мкр.Арай-2. 2	5
77	мкр.Арай-2. 4	4
78	мкр.Арай-2. 5	3
79	мкр.Арай-3. 76	4
80	мкр.Арай-3. 84А	8
81	мкр.Арай-3. 72	4
82	мкр.Арай-3. 80Б	3
83	мкр.Арай-3. 80Э	2
84	мкр.Арай-3. 60	2
85	мкр.Арай-3. 54	4
86	мкр.Арай-3. 79	3
87	мкр. Шұғыла	7
88	мкр. Шұғыла 19	8
89	мкр. Шұғыла 21	6
90	мкр. Шұғыла 6	3
91	мкр. Шұғыла 5	8
92	мкр. Шұғыла 4	8
93	мкр. Шұғыла 9	4
94	мкр. Шұғыла 58	3
95	мкр. Шұғыла 54	3
96	мкр. Шұғыла 7а	5
97	мкр. Шұғыла 6а	5
98	мкр. Шұғыла 31	6
99	мкр. Шұғыла 52	8
100	мкр. Шұғыла 26	12
101	мкр. Шұғыла 41	10
102	мкр. Шұғыла 45	10
103	мкр. Байтерек	11
104	Коркыт ата 136	5
105	Коркыт ата 136а	5
106	Коркыт ата 138	5
107	Коркыт ата 140	6
108	Төле би 137	6
109	Төле би 141а	12
110	Төле би 114	3
111	Бакирова 1.1	2
112	Бакирова 1.2	2
113	Назарбаев 2	3
114	Есимхан 1	8
115	мкр. Сырдария 2в	4

116	мкр. Сырдария 4	8
117	мкр. Сырдария 9	6
118	мкр. Сырдария 10	8
119	мкр. Сырдария 20	7
120	мкр. Сырдария 21	7
121	мкр. Сырдария 30	5
122	Бейбарыс 1	4
123	Бейбарыс 4	3
124	Бейбарыс 5	4
125	Бейбарыс 7	3
126	Бейбарыс 9	4
127	Жаппасбай 72Е	4
128	Жаппасбай 72В	3
129	Жаппасбай 70К	4
130	Жаппасбай 70М	3
131	Жаппасбай 76	4
132	Жаппасбай 70П	3
133	Жаппасбай 78	3
134	Жаппасбай 70Р	3
135	Жаппасбай 70Т	6
136	Жаппасбай 70С	4
137	Жаппасбай 8	4
138	Жаппасбай 7	3
139	Жаппасбай 6	3
140	Жаппасбай 5	3
141	Жаппасбай 4	4
142	Жаппасбай 2	3
143	Жаппасбай 1	3
144	Байтерек 1.1	3
145	Байтерек 1.2	3
146	Байтерек 1.3	2
147	Байтерек 1.4	3
148	Мунайшы 5	3
149	Мунайшы 7	3
150	Тауелсиздик 32	4
151	Мунайшы 16	3
152	Аршаулы 15	2
153	Торайғыров 55	4
154	Жумабаев 1	3
155	Жумабаев 5	3
156	Күлтекенов 96	5
157	Жанкожа батыр 82А	6

158	Жанкожа батыр 163	3
159	Астана 2,53	2
160	Астана 2, 35	5
161	Астана 2, 43	4
162	Астана 2, 45	3
163	Астана 2, 41	3
164	Астана 2, 49	3
165	Астана 2, 9	9
166	Астана 2, 10	3
167	Астана 2, 50в	6
168	Астана 2, 81в	9
169	Астана 2, 81б	4
170	Астана 2, 1г	3
171	Жастар үйі	4
172	Астана 1, 1	3
173	Астана 1, 5	4
174	Астана 1, 7	4
175	Астана 1, 12	4
176	Астана 1, 13	4
177	Назарбаев 4	4
178	Назарбаев 2	3
179	Южная Промышленная 12	1
180	Бозыгулов 9	3
181	Бозыгулов 6	4
182	Бозыгулов 5	5
183	Бозыгулов 3	3
184	Бозыгулов 2	4
185	Бозыгулов 1	4
186	Бозыгулов 13	5
187	Сол жағалау 18	6
188	Сол жағалау 15	8
189	Сол жағалау 7	4
190	Сол жағалау 9	7
191	Сол жағалау 11	7
192	Сол жағалау 5	4
193	Сол жағалау 2	4
194	Сол жағалау 26	6
195	Сол жағалау 23	6
196	Сол жағалау 27	4
197	Сол жағалау 30	4
198	Сол жағалау 65	3

199	Сол жағалау 32	4
200	Сол жағалау 53	7
201	Сол жағалау 46	4
202	Сол жағалау 48	4
203	Сол жағалау 41	5
204	Сол жағалау 43	3
205	4квар.Сол жағалау 15	4
206	4квар.Сол жағалау 11	4
207	4квар.Сол жағалау 7	4
208	4квар.Сол жағалау 2	4
209	4квар.Сол жағалау 5	4
210	4квар.Сол жағалау 12	2
211	ЖК Самал	3
212	Нұрмакова 17	2
213	ЖК Меруерт	4
214	Қазыбек би 29	3
215	Тажибаева 1	2
216	Казантаев 31	4
217	Казантаев 24	8
218	Токмағанбетов 1	8
219	Токмағанбетов 3	7
220	Ауэзова 33	4
221	Тажибаева 25	4
222	Қорқыт ата 62	1
223	4-укр. Квартал	6
224	Токмағанбетов 27	8
225	Желтоқсан 2	8
226	Желтоқсан 4	8
227	Токмағанбетов 28	3
228	Токмағанбетов 23	2
229	Айтеке би 26	8
230	Тажибаева 23	3
231	Желтоқсан 5	3
232	Толыбеков 14	4
233	3-укр. квартал	8
234	Абилкайыр хан 9	3
235	мкр. Ақмешіт 1	5
236	мкр. Ақмешіт 7	6
237	мкр. Ақмешіт 9	12
238	мкр. Ақмешіт 14	4
239	мкр. Ақмешіт 17	9
240	мкр. Ақмешіт 18	6

241	мкр. Ақмешіт 19	4
242	мкр. Ақмешіт 21	4
243	мкр. Ақмешіт 23	9
244	Каратогай 20	2
245	мкр. Мерей 5	13
246	мкр. Мерей 8	7
247	мкр. Мерей 12	6
248	мкр. Мерей 16	5
249	мкр. Мерей 18	8
250	мкр. Мерей 21	6
251	мкр. Мерей 22	4
252	Ыдырысов 1	2
253	Еш尼亚з шал	6
254	Кашаубаев 2	4
255	Титов 16	5
256	Кашаубаев 55	4
257	Титов 17Б	3
258	Титов 2	3
259	Титов 22	3
260	Титов 3	3
261	Титов 25	2
262	Титов 27	5
263	Титов 31	5
264	Новостройка титов 4	4
265	Новостройка титов 2	4
266	Новостройка титов 1	3
267	Новостройка титов 6	2
268	Данабаев 7А	4
269	Жетікөл 17А	3
270	Жетікөл 20А	3
271	Жетікөл 5	4
272	Жетікөл 28	5
273	Кашаубаев 30	3
274	Жетікөл 12	3
275	Титов 8	5
276	Титов 32А	2
277	Хон Бен До 20	1
278	Батырбаева 1А	3
279	Батырбаева 2А	5
280	Батырбаева Б/Н	3
281	Кайнарбаев 20А	3

282	Тайманова 2	2
283	Тайманова 6	3
284	Тайманова 11а	5
285	Бейбітшілік 26	3
286	Момышұлы 74	4
287	Каржаубаева 8	2
288	Дүйсенова 60	1
289	Торайғыров 80	5
290	Абая 28	8
291	Абая 52	3
292	Байсеитов 86	4
293	Панфилов 26	8
294	Ергешбаев 62	9
295	Есенов 176	4
296	Есенов 20	9
297	Набережная 1	3
298	Набережная 1	3
299	Набережная 77б	7
300	Набережная 4	5
301	Толе би 47а	3
302	Чайковский 26А	2
303	Муратбаев 15а	8
304	Чайковский 3	4
305	Муратбаев 39	5
306	ЖК Самал	5
307	Скаткова 111	4
308	Скаткова 98	5
309	Абая 33	2
310	Чайковский 20	8
311	Желтоқсан 49	2
Барлық қалдықтар контейнері		1385

Жинақталған ҚТҚ қалдықтарын "Қызылорда тазалығы" КМК коммуналдық кәсіпорны шығарады. Компания ұсынған деректерге сәйкес компанияның балансында 32 қоқыс тасушы, 5 бірлік самосвал және коммуналдық-тұрмыстық қалдықтарды шығаруға арналған тіркемелері бар 7 бірлік трактор бар:

№	Техника атауы	Техника саны	Ескертпе
1.	Қоқыс тасығыш ГАЗ-3309 бүйірлік тиеу 8м³	7	2017 – 1 дана 2019 – 6 дана
2.	Қоқыс тасығыш Камаз бүйірлік тиеу 15,5м³	7	2019 – 1 дана 2022 – 1 дана 2024 – 4 дана

3.	Қоқыс тасығыш Камаз бүйірлік тиеу 22м ³	1	2017 – 1 дана
4.	Қоқыс тасығыш МАЗ бүйірлік тиеу 11,5м ³	8	2022 – 8 дана
5.	МАЗ қоқыс тасығышы артқа тиеу 11,5 м ³ 11,5м ³	3	2022 – 3 дана
6.	Камаз қоқыс тасығышы артқа тиеу 14м ³	3	2024 – 3 дана
7.	Камаз қоқыс тасығышы артқа тиеу 22м ³	3	2013 – 1 дана 2024 – 2 дана
	Барлығы:	32	

32 бірлік қоқыс таситын көлік "Қызылорда тазалығы" КМК ұйымы Қызылорда қаласынан қалдықтарды сұрыптау желісіне коммуналдық қалдықтарды шығару үшін күніне 2 рейсті және күніне жалпы 64 рейсті орындайды. "Қызылорда тазалығы" КМК ақпараты бойынша қалдықтарды шығаруға қосымша 23 самосвал, 34 әртүрлі мақсаттағы техника қажет.

Бұл компания жиналған тұрмыстық қалдықтарын Бескөл кентінен әрі қарай ескі полигонының жанында орналасқан барлық жағынан қоршалған жаңа қалдықтар полигоны алаңында орналасқан сұрыптау желісіне апарады. Тәулігіне ҚТҚ қалдықтарын сұрыптау алаңына әртүрлі көлемдегі 70-80 самосвал әкелінеді, олардың ішінде таза салмағы 10 тонна және сыйымдылығы 10 тонна самосвал ең ірі болып табылады. Мұнда жаздың бір күнінде ҚТҚ қалдықтарын шығару туралы мәліметтер келтірілген:

Машина нөмірлері	Жалпы массасы, тонна	Машина массасы, тонна	Қалдық массасы, кг	Келген уақыты	Кеткен уақыты
021	12500	8850	3650	1:50	2:00
302	16000	10000	6000	2:00	2:10
980	10000	7150	2850	2:50	3:00
979	10000	7150	2850	4:30	4:40
983	10000	7150	2850	4:50	5:10
302	16000	10000	6000	4:40	4:50
968	7700	5500	2200	5:40	5:50
982	10000	7150	2850	5:50	6:00
980	10000	7150	2850	5:50	6:00
979	10000	7150	2850	6:20	6:30
623	17000	10000	7000	6:30	6:40
034	7700	5500	2200	6:30	6:40
981	10000	7150	2850	6:50	7:00
968	7700	5500	2200	7:10	7:20
956	12500	8850	3650	7:20	7:30
983	10000	7150	2850	7:30	7:40
617	10000	7150	2850	7:50	7:55

982	10000	7150	2850	7:55	7:59
979	10000	7150	2850	8:00	8:10
996	10000	7150	2850	8:30	8:40
302	16000	10000	6000	8:35	8:45
998	12500	8850	3650	8:40	8:50
968	7600	5500	2100	8:50	8:58
623	16000	10000	6000	9:00	9:10
980	10000	7150	2850	9:10	9:20
595	16000	10000	6000	9:20	9:30
034	7700	5500	2200	9:25	9:35
983	10000	7150	2850	9:30	9:40
981	10000	7150	2850	9:40	9:50
231	4000	2000	2000	9:45	9:55
982	10000	7150	2850	9:50	9:58
708	15000	9600	5400	10:00	10:10
526	17000	10000	7000	10:20	10:30
956	18000	10000	8000	10:30	10:40
774	17000	10000	7000	10:40	10:50
934	17000	10000	7000	11:20	11:30
227	4000	2000	2000	11:25	11:35
956	12500	8850	3650	11:30	11:40
996	10000	7150	2850	11:40	11:50
302	17000	10000	7000	11:45	11:55
073	15000	9600	5400	11:50	11:58
034	7600	5500	2100	11:55	11:59
981	10000	7150	2850	12:10	12:20
356	19000	14000	5000	12:20	12:30
998	12500	8850	3650	12:25	12:35
595	16000	10000	6000	12:30	12:40
533	7600	5500	2100	12:35	12:45
617	10000	7150	2850	12:40	12:50
623	17000	10000	7000	12:45	12:55
018	7600	5500	2100	13:00	13:10
073	16000	9600	6400	13:10	13:20
231	4000	2000	2000	13:20	13:30
935	17000	10000	7000	14:00	14:10
774	16000	10000	6000	14:10	14:20
016	15000	9600	5400	15:00	15:10
526	17000	10000	7000	15:10	15:20
623	16000	10000	6000	15:30	15:40
748	4000	2000	2000	15:35	15:45
227	4500	2000	2000	15:40	15:50

073	15000	9600	5400	15:50	15:58
956	18000	10000	8000	16:00	16:10
998	12500	8850	3650	16:10	16:20
018	7600	5500	2100	16:20	16:30
356	19000	14000	5000	17:00	17:10
231	4500	2000	2500	17:10	17:20
Бір күнде орталықтандырылған жүйе бойынша ҚТҚ қалдықтарының жиыны			265,85 тонна		

Егер күн сайын сұрыптау желісі мен ҚТҚ полигонының учаскесіне ҚТҚ қалдықтарының бірдей массасы әкелінеді деп есептесек, онда Қызылорда қаласында ҚТҚ орталықтандырылған жүйесі шеңберінде жылына 97035,25 тонна коммуналдық қалдықтар түзіледі (265,85 тонна * 365 күн). Сондай-ақ, тәулігіне ҚТҚ қалдықтарын сұрыптауға және полигонға күніне 34,54 тонна, жылына 12607,1 тонна ҚТҚ әкелетін жеке ұйымдар бар. Жылына барлығы сұрыптауға және көмуге 109642,35 тонна ҚТҚ әкелінеді.

Ал егер ҚТҚ қалдықтарының түзілу нормасы бойынша жылына бір адамға шаққанда орташа есеппен 2,335 текше метр ҚТҚ есептесек, онда Қызылорда қаласында есептік әдіс бойынша жылына 838 498,5 текше метр, яғни 209625 тонна ҚТҚ түзіледі.

Қызылорда қаласында коммуналдық қалдықтарды "Қызылорда тазалығы" КМК ұйымы шығарады, бірақ бұл ұйымнан басқа, басқа кәсіпкерлердің объектілерінен коммуналдық қалдықтарды шығарумен айналысатын бірқатар басқа кәсіпкерлік субъектілері (17 ұйым) бар. Қазақстан Экологиялық кодексінің 337 бабына сәйкес қалдықтардың барлық түрлерін әкетумен, тасымалдаумен, сұрыптаумен, сондай-ақ қауіпті емес қалдықтарды қайта өңдеумен айналысатын кәсіпкерлік субъектілері хабарламаны экология және табиғи ресурстар министрлігіне жіберуге тиіс. Қызылорда қаласында коммуналдық қалдықтарды жинаумен, сұрыптаумен, тасымалдаумен және өңдеумен айналысатын кәсіпкерлік субъектілерінің тізбесі төмендегі кестеде көрсетілген.

10.04.2024 жылғы жағдай бойынша қалдықтарды жинау, сұрыптау және (немесе) тасымалдау, қауіпті емес қалдықтарды қалпына келтіру және (немесе) жою жөніндегі қызметтің басталғаны немесе токтатылғаны туралы хабарламаны қабылдау туралы талон алған кәсіпкерлік субъектілерінің тізімі			
№	Кәсіпкерлік субъектісінің атауы	Хабарлама нөмірі	Орналасқан жері (жеке (немесе) заңды тұлға)
144	ТОО "AkDier"	KZ46UWT00008819	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Желтоқсан көш.№11Е/1Б
222	ТОО "RecyclingCompany"	KZ68UWT00008908	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Ата заң көш.№10

537	ТОО "Барша-К"	KZ19UWT00009887	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Шевченко көш.№64
550	ТОО "ТемірЖас-Group"	KZ92UWT00009931	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Қызылорда-Құмкөл тас жолы 116км.
596	ТОО "ТОО "Серпін LTD"	KZ95UWT00010071	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Коркыт Ата көш., №257
670	ИП АСАНОВА	KZ52UWT00010360	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Көкбөрі көш.№ 50 Б
738	ИП МАРАТ	KZ21UWT00010530	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Қызылорда-Құмкөл тас жолы 175 км
772	ТОО "Тандем Петролеум "	KZ84UWT00010657	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Сәулет м/а, Жетібай Өндірібаев көш.№15
808	ТОО "Gangnam Service"	KZ12UWT00010789	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Желтоқсан көш.№11 е / 16
825	ТОО "Карахани-2010"	KZ94UWT00010865	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Астана м/а,№ 11
880	ALGA	KZ25UWT00011331	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Ақмешіт м/а №24
884	ИП Ай Әділ	KZ04UWT00011321	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Урмаш Түктібаев көш.№ 72
967	ИП "DELUXE"	KZ29UWT00011065	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Сәулет м/а, Бибігүл Матенова көш.№ 46
992	ТОО "Кен.Дор"	KZ87UWT00010991	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Мұат Саламатов көш.№ 11
1032	ТОО "ICOMPANY GROUP"	KZ49UWT00011772	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Әбілқайыр хан көш. № 46
1166	ТОО "Дачин и К"	KZ44UWT00011862	Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Бегім Ана көш.№3
			Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы,

1197	ТОО "Өрлеу KZ"	KZ83UWT00012033	А.Токмағанбетова көш.№28
1289	Т О О Кызылорда-Нефтесервис "	KZ43UWT00012365	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, Абая даңғылы №57/13
1292	ТОО "ДаЖаЕр"	KZ78UWT00013093	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, С.Торайғыров көш.№55/ 15
1400	САНН	KZ94UWT00012611	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, Асан Тайманов көш.№88
1403	КІРСНАК	KZ78UWT00012608	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, Ақмешіт м/а №24
1405	КІРСНАК	KZ73UWT00012601	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, Ақмешіт м/а №24
1423	ИП ӘДІЛ	KZ65UWT00012551	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, Ұзақбай Қараманов көш. № 79
1467	ТОО "EcoOil Group"	KZ33UWT00012448	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, Хон Бен До көш.№150
1489	ТОО "New Build Service"	KZ37UWT00012376	Қызылорда облысы, Кызылорда қаласы, Жеңіс көш.№28

Тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау

Қалдықтар контейнерлерінен коммуналдық қалдықтар жаңа ҚТҚ полигонының жанында орналасқан қалдықтарды сұрыптау учаскесіне тасымалданады.

Тәулігіне ҚТҚ жеке компанияларын есептемегенде қаладан орта есеппен осы алаңға 150 тонна ҚТҚ әкелінеді, оның 60-70 тоннасы ҚТҚ сұрыптау желісі арқылы өтеді және күніне 5-6 тонна қаптаманың әртүрлі түріндегі қалдықтары, оның ішінде одан әрі өңдеу үшін қолмен шығарылады.

Айта кету керек, Бұл сұрыптау желісі 2020 жылы пайдалануға берілді және осы нысан жұмысшыларының сөздерінен, әсіресе қатты тұрмыстық қалдықтардың ауыр фракцияларын конвейерге жүктегеннен кейін, жұмыс істемейтін күйге келеді. Сондай-ақ, іс жүзінде қызметкерлер Бұл сұрыптау желісі ҚТҚ қалдықтарын ең көбі 20 самосвалға сұрыптай алады, ал Қызылорда қаласынан күніне орта есеппен 80 ҚТҚ самосвалын әкеледі деп мәлімдейді.

Күніне қолмен сұрыптау желісіне түскен ҚТҚ-дан 1,5 тонна ПЭТ бөтелкелері алынады.

Сұрыптауға түсетін ҚТҚ-дан күніне сусындардың астынан 10 кг алюминий банка алынады.

Алайда, картон мен қағаз қолмен сұрыпталмайды, өйткені Қызылорда қаласында картон мен қаптаманың басқа түрлерін ақшаға сатып алатын екі кәсіпкер бар. Тиісінше, картон мен қағаздың кішкене бөлігі ғана сұрыптау құрылғысына түседі.

Қызылорда қаласында қаптама қалдықтарын қабылдайтын екі пункт (жеке ұйым және зағип жандар қауымдастығы) келесі бағамен және айына келесі Бұқарада тұрақты жұмыс істейді:

Ұым	Картон қалдықтары айына	ПЭТ бөтелке айына	Алюминий банкалары	Полиэтилен пакеттері айына	Шыны қалдықтары айына
Соқырлар қоғамы	7,0 тонна, 1 кг 25 тенге	200 кг, 1 кг 50 тенге	Ақпарат жоқ	Ақпарат жоқ	Қабылдамайды
Көпір жанындағы қалдықтарды қабылдау пункті	40,0 тонна, 1 кг 25 тенге	3,0 тонна, 1 кг 50 тенге	Ақпарат жоқ	10,0 тонна, 1 кг 100 тенге	Қабылдамайды

Бұл тармақтар әйнекті қабылдамайды, сонымен қатар сұрыптау желісінде шыны сұрыпталмайды және алынбайды.

Сұрыпталған және бөлек жиналған қаптама қалдықтары түрлері бойынша қайта өңдеуге жіберіледі. Қазіргі уақытта " SmartRubber " ЖШС автомобильдердің тозған жарамсыз шиналарынан тамшылатып суаруға арналған шлангілер шығарады, " Қызылордақағазы" ЖШС шаруашылық қажеттіліктерге арналған дәретхана қағазын

шығарады, "ДаЖаЕр" ЖШС, "Август" ЖК, "Аймырзаев", "Аян" макулатура, картон, пластмасса, пластик қалдықтарын сұрыптауды және жинауды жүзеге асырады.

Егер адам үшін жылына 0,3 м3 ҚТҚ қалдықтарының түзілуін есептеу әдістемесі бойынша жыл сайынғы жинақтау нормасын есептесек, онда қалада жылына 359,1 мың адам 107730 текше метр ҚТҚ құрайды, бұл жылына 26932,5 тонна ҚТҚ-ға тең. Алайда, іс жүзінде 2024 жылдың 6 айында 104680 тонна коммуналдық қалдықтар пайда болды, ал жыл соңына дейін түзілетін ҚТҚ массасы 209 мың тоннаға жетуі мүмкін. ҚТҚ қалдықтарының түзілуінің өсуі ауылдық округтердің Қызылорда қаласына қосылуымен байланысты.

Осы бағдарламаны әзірлеу барысында Қызылорда қаласында 2024 жылғы шілдедегі жағдай бойынша ҚТҚ морфологиялық құрамын зерттеу жүргізілді, нәтижелер кестеде көрсетілген.

Кесте-Қызылорда қаласындағы ҚТҚ қалдықтарының түрлері бойынша 1 тонна тұрмыстық қалдықтың морфологиясын көрсетеді.

Қалдықтар түрі	Сұрыпталған массасы	Өлшем бірлігі	Қалдықтың 1 тонна ҚТҚ шаққандағы массасы	Қалдықтар үлесі %
Шиналар (қолданылған автокөлік дөңелегі)	57,00	кг	8,142857143	0,81
Памперстер (қолданылған жордектер)	2,45	кг	8,957058607	0,90
ПЭТ бөтелкелер	114,90	кг	420,0677689	42,01
Алюминий банкалары	1,05	кг	3,838739403	0,38
Шыны қалдықтары	41,70	кг	152,4527934	15,25
Картон және қағаз	24,60	кг	89,9361803	8,99
Полиэтилен пакеты	11,60	кг	42,40893055	4,24
Тамақ қалдықтары	55,70	кг	203,6359855	20,36
Пластик қатты қалдықтар	6,70	кг	24,49481333	2,45
Тетрапак қалдықтары	1,40	кг	5,118319204	0,51
Ағаш қалдықтары	1,05	кг	3,838739403	0,38
Керамика	2,25	кг	8,225870149	0,82
Қағаз кітаптар	4,40	кг	16,08614607	1,61
Текстильды қалдықтар	0,65	кг	2,376362487	0,24
Бояуыш банкасы	0,25	кг	0,913985572	0,09
Автокөлік бағы	1,25	кг	4,569927861	0,46
Жихаз қалдықтары	1,35	кг	4,935522089	0,49
Барлығы	328,30	кг	1000 кг	100%

Айта кету керек, сұрыптау желісінде күн сайын орташа есеппен 1,5 тонна ПЭТ (пластик) бөтелкелері алынады, сонымен қатар жұмыс барысында ПЭТ қаптамасының қалдықтары көп болды.

Медициналық қалдықтарды басқару

Медициналық қалдықтар қауіптілік дәрежесі бойынша қауіптіліктің 5 сыныбына бөлінеді:

1) А класы-қатты тұрмыстық қалдықтарға ұқсас қауіпті емес медициналық қалдықтар;

2) В класы-қауіпті (эпидемиологиялық) медициналық қалдықтар;

3) В класы-өте (эпидемиологиялық) қауіпті медициналық қалдықтар;

4) Г сыныбы-құрамы бойынша өнеркәсіптік қалдықтарға жақын токсикологиялық қауіпті медициналық қалдықтар;

5) Д сыныбы - радиоактивті медициналық қалдықтар.

В - D класындағы медициналық қалдықтар қауіпті қалдықтар болып табылады.

Қызылорда облысы бойынша 2021-2023 жылдар кезеңінде түзілген медициналық қалдықтардың жалпы көлемі:

Қалдықтар	2021	2022	2023
класс А, мың.м3	7,8	53,91	13,1
класс Б, мың.тонна	53,9	303,1	147,3
класс В, мың. тонна	2,7	0,1	0,02
класс Г			
құрамында сынап бар заттар, мың.дана.	137	0	0,6
дәрілік қалдықтар	0	0	
басқасы, тонн	0,434	12	3
класс Д, тонна	0	0	0

* 2021-2022 жылдардағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы Мемлекеттік кадастр мен ұлттық баяндамалардың деректері. 2023 жылы Қызылорда қаласы бойынша деректер.

Қызылорда қаласында медициналық қалдықтарды жинау және шығару бірқатар компаниялармен жүзеге асырылады.

"Дезинфекция" ЖШС компаниясы 2020 жылдан бастап жұмыс істейді. Компанияның негізгі қызметі медициналық қалдықтарды жинау, тасымалдау, кәдеге жарату және қайта өңдеу болып табылады. "Дезинфекция" ЖШС 12.01.2022 ж. № 02387р термиялық тәсілмен медициналық қалдықтарды жою бойынша жұмыстарды орындауға лицензиясы бар, медициналық қалдықтарды жоюға белгіленген лимит жылына 480 тоннаны құрайды және 20.01.2020 ж. № kz95vcz00545567 медициналық қалдықтарды қайта өңдеуден және кәдеге жаратудан қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат. Қызылорда, Берке хан көшесі 59А. Өндірістік учаскеде медициналық қалдықтарды уақытша сақтауға арналған, сору-сору желдеткішімен, Тоңазытқыш

жабдықпен, бактерицидтік шаммен жабдықталған бөлме бар. Контейнер түріндегі инсинератор пеші өнімділігі сағатына 100 кг дейін медициналық қалдықтарды термиялық жоюға арналған. Медициналық қалдықтарды қабылдауды компания объектілерге барған кезде жүзеге асырады.

"ТемірЖас-Group" ЖШС 2010 жылы тіркелген. Компанияның негізгі мамандануы қауіпті емес және құрамында мұнай бар қалдықтарды, бұрғылау процестерінің қалдықтарын жинау және кәдеге жарату болып табылады, сондай-ақ компания Медициналық және құрамында сынап бар қалдықтарды жинауды және кәдеге жаратуды жүзеге асырады. "ТемірЖас-Group" ЖШС 27.04.2018 ж. № kz50vdd00092889 медициналық қалдықтарды қайта өңдеу объектісінде қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаты бар. өндірістік алаң "Қызылорда-Құмкөл" автожолының 116 км-де орналасқан, онда өнімділік пеші сағатына 100 кг-ға дейін орналасқан. Медициналық қалдықтарды қабылдауды компания объектілерге барған кезде жүзеге асырады.

"AkDiEr" ЖШС 2013 жылы тіркелген. Компанияның негізгі мамандануы қауіпті қалдықтарды, оның ішінде медициналық қалдықтарды жинау, қайта өңдеу, кәдеге жарату болып табылады. "AkDiEr" ЖШС 23.02.2023 жылғы № 02346р қауіпті қалдықтарды қайта өңдеуге, залалсыздандыруға, кәдеге жаратуға және (немесе) жоюға лицензиясы және қоршаған ортаға әсер етуге 13.04.2021 ж. №kz56vcz00872965 рұқсаты бар. Қызылорда "автожолының км-Құмкөл", заңды мекенжайы: Қызылорда қаласы, Желтоқсан көшесі, № 11Е, 1б үй. Медициналық қалдықтарды қабылдауды компания объектілерге барған кезде жүзеге асырады.

"Эко-Н-Сервис" ЖШС қалдықтардың қауіпті түрлерін қайта өңдеуге, залалсыздандыруға, кәдеге жаратуға және (немесе жоюға), оның ішінде медициналық қалдықтарды кәдеге жаратуға 14.01.2022 жылғы № 02391р лицензиясы бар; № KZ1VCZ01887342 II санатты объектілер үшін қоршаған ортаға әсер етуге рұқсат. Сондай-ақ бірнеше көлік құралдарына лицензиялар 17.1.2024 жылғы № 24039, 19.01.2024 жылғы №24041, 28.03.2024 жылғы №24049, 1,6 және 7 сыныпты қауіпті жүкті, оның ішінде медициналық қалдықтарды тасымалдауға алынған. Компанияның заңды мекенжайы: Қызылорда қаласы, БЕРКЕ ХАН көшесі, № 55 үй. Осы компания Қызылорда қаласында қолданылған сынап лампаларын бөлек сарғыш түсті 154 дана контейнерлерде жинауды жүргізген, алайда 2024 жылы бұл шараларға жергілікті бюджеттен қаражат бөлінбеген және контейнерлер алынып тасталған.

Экологиялық Кодекс талаптарына сәйкес тұрмыстық қатты қалдықтардың сынап лампалары сияқты қауіпті компоненттері бөлек жиналуы керек. Қызылорда қаласында сынап лампаларын жинауға, өңдеуге, контейнер сатып алуды есептемегенде жылына 10.8 млн.теңге қаражат керек.

Сондай-ақ, муфельді пештерде жағу жолымен медициналық қалдықтарды кәдеге жаратуды: "облыстық медициналық орталық" ШЖҚ КМК, "көп бейінді облыстық аурухана" ШЖҚ КМК (2022 жылғы қоршаған ортаның жай-күйі туралы Ұлттық баяндама) жүзеге асырады.

Құрылыс қалдықтарын басқару

Қызылорда облысы бойынша 2021-2023 жылдар кезеңінде түзілген құрылыс қалдықтарының жалпы көлемі:

Қылдықтар	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
Құрылыс қалдықтары, тонна		21,0	1 619,925
қолданылғаны	-	2,0	1 429,485
Қалдық полигонына жіберілгені	-	11,0	190,44
Барлығы			

* қоршаған ортаның жай-күйі туралы 2021-2022жж. Ұлттық баяндаманың және ЛШТТ есептерінің деректері

Қызылорда қаласында құрылыс қалдықтарын шығаруды жүзеге асыратын жеке ұйымдар мен жеке кәсіпкерлер жұмыс істейді:

№	Ұйым және жеке кәсіпкер	БСН/ЖСН	Қызмет түрі
1	ИП "Разгрузчики"	991214350661	құрылыс қоқыстарын шығару және бөлшектеу
2	ТОО "Тимур Company"	050340001007	Қауіпті қалдықтарды өңдеу және жою
3	ТОО "ТемірЖас-Group"	101240015870	Қауіпті қалдықтарды өңдеу және жою
4	ТОО "ЭКО-Н-Сервис"	130440029543	Қауіпті қалдықтарды өңдеу және жою
5	ТОО "AkDiEr"	130440009340	Қауіпті қалдықтарды өңдеу және жою
6	ТОО "ИБРАЙХАН И К-ЛТД"	950440000695	Қауіпті емес қалдықтарды жинау
7	ТОО "БАРС-5"	980740002599	Қауіпті қалдықтарды өңдеу және жою

*сайттан алынған ақпарат <https://kz.spravbiz.ru/kyizyilorda/hozuslugi/kompanii-po-vyivozu-musora/>

Объектідегі құрылыс қалдықтары полигондарға кәдеге жарату және/немесе қайта өңдеу үшін тасымалданады. Құрылыс қалдықтары құрылыста және жол жұмыстарында қайта өңдеу ретінде пайдаланылады.

Электрондық қалдықтарды және электрондық құрылғыларды басқару

Қызылорда қаласы бойынша 2021-2023 жылдар кезеңінде пайда болған электрондық және электр жабдықтары қалдықтарының (бұдан әрі-ЭЭО) жалпы көлемі:

Қалдықтар	2021 ж.	2022 ж.	2023 ж.
Электрондық және электр қалдықтары, тонна	-	1	-
Барлығы			

* Ұлттық статистика және есептер Бюросының сайтынан алынған мәліметтер

Құрылыс қалдықтары қайта өңделеді, сонымен қатар құрылыс индустриясында және полигондарда оқшаулағыш материал ретінде пайдаланылады.

"Электрондық қалдықтардың Ұлттық мониторингі 2023 Қазақстан" деректеріне сәйкес (БҰҰ оқу-зерттеу институтының, Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің және "орнықты дамуға жәрдемдесу" орталығының қатысуымен бірлескен жұмыс шеңберінде әзірленген) Қызылорда қаласында ЭЭО жинау және кәдеге жаратумен "Теміржас-Group" ЖШС-нің 1 компаниясы айналысады (сипаттамасын бөлімнен қараңыз "Медициналық қалдықтарды басқару").

Тұрмыстық қатты қалдықтар полигондары

Қызылорда қаласында санитарлық талаптарға сәйкес келетін ҚТҚ қалдықтарының 2 (екі) полигоны жұмыс істейді. Қызылордадағы қатты тұрмыстық қалдықтар полигоны 2020 жылы ашылды. Қазіргі уақытта ҚТҚ полигоны Қазақстан Республикасы, Қызылорда облысы, Қызылорда қ.а., Қызылорда қ., Марал Ишан көшесі, № 19 үй мекенжайында орналасқан "ТЕХОСНАСТКА-РЕМСЕРВИС" ЖШС компаниясының басқаруында. Бұл компанияның № kz91vcz03485127 экологиялық әсер етуге рұқсаты бар, рұқсаттың қолданылу мерзімі 24.05.2024 жылдан 31.12.2031 жылға дейін. Көмуге арналған қалдықтардың рұқсат етілген массасы 2024 жылға 6550,9 тонна ҚТҚ, 2025-2031 жылдарға жыл сайын 10800 тоннаны құрайды. ҚТҚ полигоны санитарлық-экологиялық талаптарға сәйкес келеді, аумағы 20 гектарды құрайды, ол толығымен қоршалған және қоқыс сұрыптау кешенімен қамтамасыз етілген. Полигонға Белкөл және Тасбөгет қалалары мен кенттерінен қатты тұрмыстық қалдықтар қабылданады. Мұнда қалдықтарды сұрыптаумен, өңдеумен және көмумен айналысатын 43 адам, сондай-ақ 10 арнайы техника жұмыс істейді. Күн сайын полигонға қаладан 150-160 тонна қалдық тасымалданады. Бұл қалдықтардың 70 тоннасы қалдықтарды сұрыптау кешені арқылы сұрыпталады, күніне 5-6 тонна көлемінде қайталама пайдалануға жарамды шикізат алынады. Дегенмен, тамақ қалдықтары өңделмейді және құрылыс қалдықтары да тұрмыстық қалдықтармен полигон алаңына әкелінеді. Бұл мәселені шешу үшін "With YOU e&C Kyzylorda" ЖШС компаниясы ҚР СІМ Инвестициялар комитетімен 2025 жылдан бастап Қызылорда қаласындағы коммуналдық қалдықтарды сұрыптауға және қайта өңдеуге арналған Оңтүстік Корея технологиясы бойынша дәретхана қағазын, плиткаларды қайта өңдеумен және алумен, сондай-ақ термиялық өңдеу нәтижесінде энергия өндірумен инвестициялық жобаны іске асыруға модельдік келісімшартқа қол қойды. Қоқысты бөлу бойынша күнделікті өнімділік 16 сағат ішінде тәулігіне 1 200 тоннаны немесе жылына 300 мың тоннаға дейін құрайды, жобаның жалпы құны 9 млрд.535 млн. теңгені құрайды.

Қызылорда қаласындағы заңсыз қалдықтар үйіндісін жою

Жергілікті атқарушы органдар "Қазақстан Ғарыш Сапары"АҚ-ның ғарыштық түсірілімінің көмегімен хабарламалар, мониторинг негізінде рейдтер арқылы рұқсат

етілмеген қоқыс тастайтын жерлерді анықтау және жою бойынша тұрақты негізде жұмыстар жүргізуде.

Мәселен, 2021-2023 жылдар аралығында Қызылорда облысының Қызылорда қаласында рұқсат етілмеген қалдықтар үйінділерінің мынадай саны анықталып, жойылды:

рұқсат етілмеген полигондар	2021ж.	2022ж.	2023ж.
анықталды	105	99	74
жойылды	105	99	74

Көріп отырғаныңыздай, соңғы 3 жылда рұқсат етілмеген қоқыс үйінділерінің санын азайту үрдісі байқалады, бұл "Гарыш Сапары" АҚ қатысуымен қоқыс үйінділерін анықтаумен, сондай-ақ бұзушыларға қатысты шаралар қабылдаумен және рұқсат етілмеген қоқыс үйінділеріне жол бермеу бойынша ақпараттық жұмыстар жүргізумен байланысты.

1.2 Соңғы 3 жылдағы динамикадағы коммуналдық қалдықтарды басқаруды талдау.

Қызылорда қаласында коммуналдық қалдықтарды шығарумен халықтың 80%-ын қамтитын "Қызылорда тазалығы" ШЖҚ КМК коммуналдық мемлекеттік кәсіпорны айналысады. Бұл ұйым жиналған ҚТҚ қалдықтарын "Техоснастка-Ремсервис" ЖШС компаниясының басқаруымен сұрыптау желісіне апарды, онда 70-80 тонна қалдықтардың 5-6 тоннасы одан әрі өңдеуге шығарылады. ҚТҚ орталықтандырылған жүйесінен басқа Қызылорда қаласында қалдықтарды қабылдау пункттері жұмыс істейді.

Бұл ретте контейнерлік алаңдарды жайластыру Қазақстан Республикасы Экология, Геология және табиғи ресурстар министрінің міндетін атқарушының 2021 жылғы 2 желтоқсандағы № 482 - қалдықтарды бөлек жинауға, оның ішінде техникалық, экономикалық және экологиялық талаптарды ескере отырып, міндетті түрде бөлек жинауға жататын қалдықтардың түрлеріне немесе топтарына (түрлерінің жиынтығына) қойылатын талаптарды бекіту туралы бұйрығының талаптарына сәйкес келмейді орындылығы. Атап айтқанда, 2-тарауға, 8-тармаққа, пп сәйкес.4 контейнерлік алаңдардың біркелкі құрылысын қамтамасыз ету қажет. Пп сәйкес.2, б. 8 – контейнерлік алаңдар бөлек жинауға арналған контейнерлермен жабдықталуы керек, саны кемінде 2.

Сондай-ақ контейнерлерді таңбалау және "күрғақ"/дымқыл" фракцияларына бөлу бойынша талаптар қамтамасыз етілмеген.

Қолданыстағы коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау жүйесінде фракциялардың көп бөлігі ластануға ұшырайды және қайталама шикізат ретінде қасиеттерін жоғалтады

Қызылорда қаласындағы коммуналдық қалдықтар полигондарында қажетті рұқсат құжаттары бар. Полигондарда түскен қалдықтарды сұрыптау-қолмен сұрыптау жүзеге асырылады. Алайда, халық санының өсуін, сондай-ақ жақын орналасқан кенттердің қалаға қосылуын ескере отырып, сұрыптау желісінің қуатын, ҚТҚ қалдықтар полигонының ауданын ұлғайту қажет.

Жақсы тұстары:

-Қайталама шикізатты қайта өңдеуге беру жүргізіледі;

-Қызылордада өндірісте қайта өңделетін шикізатты пайдаланатын кәсіпорындар бар ;

- Тұрмыстық қалдықтар полигонының экологиялық рұқсаты бар;

Теріс жақтары:

- Контейнерлік алаңдар экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес жабдықталмаған және жабдықталмаған (ҚР СТ 3780-2022 " коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды ұйымдастыру үшін контейнерлерді орналастыру алаңдарына қойылатын жалпы талаптар" талаптары 1.07.2023 ж.);

- Контейнерлік алаңдар алып жатқан жер учаскелерінің нысаналы мақсаты жоқ және заңды түрде ресімделмеген;

- "Құрғақ"/"дымқыл" фракциялары бойынша қалдықтарды бөлек жинау қарастырылмаған;

-Сұрыптауға және өңдеуге жарамды қалдықтар фракциялары ластануға ұшырайды және қасиеттерін жоғалтады;

- Ірі габаритті, құрылыс қалдықтары мен көшелерді жинау және абаттандыру қалдықтарын, сынап қалдықтарын жинаудың жолға қойылған жүйесі жоқ;

- Қайта шикізатты қабылдау пункттерінің саны жеткіліксіз;

- Құрылыс қалдықтарын қайта пайдалануға дайындау үшін қажетті жабдықтар жоқ, сәйкесінше құрылыс қалдықтарын пайдалану бойынша шешімдер жоқ;

- Қоқыс шығаратын учаскелердегі тұрғындардың саны туралы нақты мәліметтер жоқ;

-Қызылорда қаласында коммуналдық қалдықтардың қозғалысын есепке алудың бірыңғай жүйесінің болмауы және әртүрлі мүдделі тараптардың әртүрлі деректері.

- Биологиялық қалдықтар мен құрылыс қалдықтарын коммуналдық қалдықтардың басқа түрлерімен бір контейнерге араластыру.

- Қалдықтарды контейнерлерде және тұрмыстық қалдықтар полигондарында рұқсатсыз жағу.

- Тұрмыстық қалдықтары контейнерлерінде ақпараттың болмауы.

- Құрылыс қалдықтарын қайта өңдеу, кәдеге жарату бойынша инфрақұрылымның болмауы.

- Контейнерлерде қалдықтарды дұрыс жинау үшін халық арасында үздіксіз ақпараттық-ағарту жұмысының болмауы.

1.3 Коммуналдық қалдықтарды қалыптастыру және жинақтау жөніндегі нормативтік негіздемелер

Қызылорда қаласы бойынша коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормасы Қызылорда қалалық мәслихатының 2023 жылғы 12 мамырдағы № 36-3/21 шешімімен бекітілді, бұл шешім Қызылорда облысының Әділет департаментінде 2023 жылғы 18 мамырда № 8412-11 болып тіркелді. Осы шешімге сәйкес Қызылорда қаласында объектінің түріне байланысты текше метрде ҚТҚ қалдықтарын жинақтаудың мынадай нормасы бекітілді:

№	Коммуналдық қалдықтар жинақталатын объектілерінің түрлері	Есептік бірлік	1 есептік бірлігіне жылдық норма, м3
1	Жайлы және жайлы емес үйлер	1 тұрғын	2,15
			2,52
2	Жатақханалар, интернаттар, балалар үйлері, қарттар үйлері және сол сияқтылар	1 орын	1,56
3	Қонақ үйлер, санаторийлер, демалыс үйлері	1 орын	0,82
4	Балабақшалар, бөбекжай және басқа да мектепке дейінгі мекемелер	1 орын	0,76
5	Мекемелер, ұйымдар, офистер, кеңселер, банктер, байланыс бөлімшелері	1 қызметкер	0,52
6	Емханалар, медициналық орталықтар	1 келіп кету	0,35
7	Ауруханалар, өзге де емдеу-сауықтыру мекемелері	1 төсек-орын	1,62
8	Мектептер және өзге де оқу орындары	1 оқушы	0,62
9	Мейрамханалар, дәмханалар, басқа да көңіл көтеретін ғимараттар және қоғамдық тамақтану мекемелері	1 отыратын орын	2,00
10	Театрлар, кинотеатрлар, концерт залдары, түнгі клубтар, ойын автоматтарының залы, интернет-кафелер, компьютерлік клубтар	1 отыратын орын	0,26

11	Мұражайлар, көрмелер	жалпы алаңы 1 м2	0,046
12	Стадиондар, спорт алаңдары	жоба бойынша 1 орын	0,036
13	Спорт, би және ойын залдары	жалпы алаңы 1 м2	0,037
14	Азық-түлік, өнеркәсіптік тауар дүкендері, супермаркеттер	сауда алаңы 1 м2	0,62
15	Машиналардан сату	сауда орнының 1 м2	0,31
16	Базарлар, сауда павильондары, дүңгіршектер, сөрелер	сауда алаңы 1 м2	0,52
17	Өнеркәсіптік, азық-түлік тауарларының көтерме базалары, қоймалары	жалпы алаңы 1 м2	0,43
18	Тұрмыстық қызмет көрсету үйі: халыққа қызмет көрсету	жалпы алаңы 1 м2	0,82
19	Вокзалдар, автовокзалдар, әуежайлар	жалпы алаңы 1 м2	0,44
20	Жағажайлар, жолдардан көше сметалары	жалпы алаңы 1 м2	0,28
21	Дәріханалар	сауда алаңы 1 м2	1,15
22	Автотұрақтар, автомобильді жуу орындары, АЖС	1 машина-орын	2,52
23	Автомобиль шеберханалары	1 жұмысшы	2,24
24	Гараж кооперативтері, гараждар, паркингтер	1 гаражға	0,62
25	Шаштараздар, косметикалық салондар	1 жұмыс орны	1,32
26	Кір жуатын орындар, химиялық тазалау орындары, тұрмыстық техниканы жөндеу орындары, тігін ательесі	жалпы алаңы 1 м2	0,88
27	Зергерлік, аяқ киімді, сағаттарды жөндеу шеберханалары	жалпы алаңы 1 м2	0,46
28	Кішігірім жөндеу және қызмет көрсету орындары (кілттер жасау және сол сияқтылар.)	1 жұмыс орны	0,64
29	Моншалар, сауналар	жалпы алаңы 1 м2	0,68
30	Қала аумағында жаппай іс-шаралар	1000 қатысушы	0,073

	ұйымдастыратын заңды, саябақ қалдықтары		
31	Бау-бақша кооперативтері	1 учаске	2,25

ҚТҚ шығару жүйесі ай сайын халықтан жиналатын ҚТҚ шығару тарифі есебінен қаржыландырылады. Қызылорда қаласы бойынша қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға, тасымалдауға, сұрыптауға және көмуге арналған халық үшін Тариф Қызылорда қалалық мәслихатының 2023 жылғы 14 қарашадағы № 81-10/10 шешімімен бекітілді.

Қызылорда қаласы бойынша қатты тұрмыстық қалдықтарды жинауға, тасымалдауға, сұрыптауға және көмуге арналған халық үшін тарифтер

Атауы	Есептік бірлік	Қызметтердің құны (теңге)	
		қосылған құн салығын қоспағанда	қосылған құн салығын қоса алғанда
Жайлы үйлер	1 тұрғыннан айына	346,46	388,01
Жайлы емес үйлер	1 тұрғыннан айына	406,07	454,80
Бірлік (көлем) үшін жылдық тариф	1 м3	1 933,65	2 165,69

1.4 Соңғы үш жылдағы динамикада бөлінген қаражатты (жергілікті және республикалық бюджеттер, бюджеттен тыс) сипаттау және талдау

Табиғатты қорғау іс-шаралары, оның ішінде қалдықтарды қайта өңдеу үлесін ұлғайту, аумақты қалдықтардан тазарту жөніндегі іс-шаралар Қазақстанның 2021 жылғы 2 қаңтардағы Экологиялық кодексіне сәйкес алдыңғы 3 (үш) жылдағы қоршаған ортаны ластағаны үшін салық түсімдері есебінен қаржыландырылуға тиіс. Табиғатты қорғау іс-шараларына арналған шығындар табиғатты қорғау іс-шаралары жоспарында бекітіледі. Қызылорда облысы бойынша 2022-2024 жылдарға арналған табиғат қорғау іс-шараларының жоспары Қызылорда облысы мәслихатының 2022 жылғы 11 шілдедегі №122 шешімімен бекітілді. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі 2022-2024 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарына сәйкес Қызылорда облысының Жалағаш, Сырдария және Шиелі аудандарында ҚТҚ полигондарын салу бойынша іс-шаралар көзделген. Алайда, Қызылорда қаласы үшін коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі іс-шаралар көзделмеген.

"Қызылорда тазалығы" ШЖҚ КМК қоқыс шығаратын компанияның қызметі тұрғындардан ай сайын жиналатын ҚТҚ шығару тарифінің қаражаты есебінен қаржыландырылады. Ұйымның деректері бойынша 2024 жылдың бір айында ҚТҚ қалдықтарын халықтан әкетуге арналған тариф қаражатынан 35,789 миллион теңге жиналды, бұл Қызылорда қаласы халқының 60% - от тарифтік төлем. Қоқыс шығарушы ұйым тұрғындардан Тарифтердің төмен жиналуын атап өтеді, ал Қызылорда қаласы

халқының 30-40% -ы ҚТҚ қалдықтарын шығару, сұрыптау қызметтері үшін ай сайынғы тарифті тұрақты төлемейді.

2. Мақсаттар, міндеттер және нысаналы көрсеткіштер

2.1 Бағдарламаның мақсаттары мен міндеттері.

Бұл бағдарламаның мақсаты-Коммуналдық қалдықтардан пайда болатын қоршаған ортаға жүктемені азайту, қалдықтардың пайда болу мөлшерін азайту, қайталама ресурстардың өндірілуін арттыру, коммуналдық қалдықтарды пайдалану тиімділігін арттыру және полигондарда депозиттелген қалдықтардың үлесін азайту және қалдықтарды депозитке салу мақсатында алып қоюға ұшыраған алаңдарды қалпына келтіру тәсілдерін ұсыну.

Қалдықтарды басқару Қазақстан Республикасы Экологиялық Кодексінің 19-бөлімімен регламенттеледі.

Қалдықтарды басқару саласындағы негізгі қағидалар 328-бапта сипатталған:

- иерархия принципі;
- көзге жақындық принципі;
- қалдықтарды дайындаушының жауапкершілік принципі;
- қалдықтарды өндірушілердің кеңейтілген міндеттемелері.

ҚР ЭК 329-бабына сәйкес иерархия қағидаты қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі мынадай шараларды білдіреді:

1. Қалдықтардың пайда болуын болдырмау;
2. Қалдықтарды қайта пайдалануға дайындау;
3. Қалдықтарды қайта өңдеу;
4. Қалдықтарды кәдеге жарату;
5. Қалдықтарды жою.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 30 мамырдағы № 577 Жарлығымен бекітілген "жасыл экономикаға" көшу жөніндегі Тұжырымдамасына сәйкес коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу үлесі 2030 жылға дейін кемінде 40%-ды , ал халықты ҚТҚ шығару қызметімен қамту 100% құрауға тиіс.

Қызылорда облысының қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерінде ҚТҚ қалдықтарын қайта өңдеу үлесін ұлғайту бойынша нысаналы индикаторлар салынған.

Сектор	Мақсаттың сипаттамасы	2030 жыл	2040 жыл	2050 жыл
	Халықты коммуналдық қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі қызметтермен қамтамасыз ету (%)	90 %	100 %	100 %

Қалдықтарды кәдеге жарату	Пайда болған жалпы мөлшерден коммуналдық қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату үлесі	40 %	50 %	60 %
	Экологиялық талаптар мен санитарлық нормаларға сәйкес келетін тұрмыстық қалдықтар полигондарының үлесі	50 %	95 %	100 %

Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштеріне қалдықтарды басқару бойынша мынадай индикаторлар енгізілген:

Нысаналы көрсеткіштер	Өлшем бірлігі	2024 ж.	2025 ж.	на 2026 - 2027 жж					
Қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлерді сатып алу және орнату (құрғақ және дымқыл)	Дана.	570	570	570	ҚТҚ қайта өңдеу және кәдеге жарату үшін	% (от объема образования)	30,1	33,6	-
Полигондарды экологиялық және санитарлық талаптарға сәйкес келтіру	%	5,51	5,51	6,2					
Тұрмыстық қатты қалдықтардың қайта шикізатын қабылдау пункттерінің құру	Дана.	1	2	3					

Бағдарламаның мақсатына және қалдықтар иерархиясы қағидатына, сондай-ақ " жасыл экономикаға" көшу жөніндегі тұжырымдаманың мақсаттарына сүйене отырып, бағдарламаның мынадай міндеттері ұсынылады:

- Тауарларды орау санын азайту, сату жүйелерін оңтайландыру, ұтымды тұтынуды насихаттау есебінен коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемін қысқарту, сондай ақ қоғамдық орындарда ішуге және ауыз сумен толтыруға арналған құрылғыларды орнату ;

- Ағарту жұмыстарын жүргізу арқылы үйлерде тамақ қалдықтарының пайда болу көлемін азайту, сондай-ақ фермерлерге тамақ қалдықтарын беруге ынталандыру;

- "Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды ұйымдастыру үшін контейнерлерді орналастыру алаңдарына қойылатын жалпы талаптар" 01.07.2023 жылғы ҚР СТ 3780-2022 талаптарына сәйкес контейнерлік алаңдарды ұйымдастыру;

- "Пайда болу көзінде" қалдықтарды "құрғақ"/"дымқыл" фракцияларына бөліп сұрыптау - қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы тиімділікті арттыру және экологиялық заңнаманы орындау;

- "Құрғақ" және "дымқыл" фракцияларға қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлерді сатып алу, бюджет қаражатын ұтымды пайдалану мақсатында "құрғақ" фракцияны, яғни қаптама қалдықтарын жинауға арналған сары түсті көлемі 1.1 куб.метр евроконтейнерлерді сатып алу, ал қолданыстағы металл контейнерлерді " дымқыл" фракцияны, яғни тамақ қалдықтарын жинауға қайта жабдықтау және маркерлеу ұсынылады;

- Сұрыпталған қалдықтар фракцияларын бөлек әкету, тұрмыстық қалдықтарды орталықтандырылған жүйесі шеңберінде қалдықтарды әкетуге арналған көлік құралдарының санын ұлғайту;

- Қазақстан Экологиялық кодексінің 367 бабының талаптарына сәйкес әкімдік Қызылорда қаласы бойынша қоқыс шығаратын компанияны анықтау үшін тұрмыстық қалдықтардың орталықтандырылған жүйесі бойынша конкурс өткізу;

- Жеке кәсіпорынмен бірлесіп, адамдар көп жиналатын орындарда қаптама қалдықтарын бөлек жинау үшін фандоматтар орнату бойынша жұмыс жүргізу;

- Құрамында сынап бар шамдарды жинау үшін тұрмыстық қатты қалдықтардың қауіпті компоненттерін жинау үшін жеке контейнерлер орнату, құрамында сынап бар шамдарды жеке жинау мен залалсыздандыру жүйесін ұйымдастыру;

- Қызылорда қаласындағы қалдықтарды сұрыптау және көму учаскесіндегі сұрыптау желісінің қуатын жылына 100 000 тоннаға дейін арттыру.

- Қызылорда қаласындағы қалдықтарды сұрыптау учаскесінде пластик қалдықтары мен полиэтилен пакеттерді, қағаз қалдықтарын одан әрі ұсақтауды және өңдеуді көздеу .

- Халықтан жиналатын тарифтің мөлшерін операция түрлері бойынша субъектілер арасында бөлу, белгіленген тарифтің қай бөлігі жинауға және тасымалдауға, қай бөлігі сұрыптауға және қай бөлігі қалдықтарды көмуге жұмсалатынын көрсету.

-Биологиялық қалдықтардың, үй жануарларының ұшаларының коммуналдық қалдықтардың жалпы контейнеріне түсуін болдырмау үшін халық арасында ақпараттық-ағарту жұмыстарын жүргізу. "Биологиялық қалдықтарды кәдеге жарату, жою қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 6 сәуірдегі №16-07/307 бұйрығына сәйкес биологиялық қалдықтарды мал қорымдарына жіберу үшін жұмыс жүргізу.

- Қайта өңдеуге жататын қалдықтардың түрлерін тұрмыстық қалдықтар полигонына дейін барынша толық өндіру және қаптама қалдықтарын сұрыптау жөніндегі қуатты ұлғайту;

- Биокомпосттау немесе биогаз алу немесе энергетикалық кәдеге жарату үшін қалдықтардың органикалық бөлігін яғни тамақ қалдықтарын пайдалану және өңдеу;

- Құрылыс қалдықтарын жинаумен айналысатын компанияларды анықтау және осы ұйымның байланыстарын тұрғындардың құрылыс қалдықтарын осы компанияға тапсыруы үшін контейнерлік алаңдарда көрсету.

- Коммуналдық қалдықтарға жататын және коммуналдық қалдықтарға жатпайтын (құрылыс қалдықтары, биологиялық қалдықтар өлген жануарлардың ұшасы ретінде) қалдықтардың компоненттерін түсіндіре отырып, халық арасында ақпараттық жұмыс жүргізу және сондай қалдықтарды мамандандырылған ұйымдарға беруге ынталандыру.

- Құрылыс қалдықтарын қабылдау және құрылыс қалдықтарын одан әрі пайдалану үшін механикалық қайта өңдеу алаңын ұйымдастыру, мүмкін жаңа полигон аумағында;

- Қызылорда қаласына бірнеше елді мекеннің қосылуына байланысты коммуналдық қалдықтарды көму лимиті жылына 60 000 тоннаға дейін ұлғайтылсын, ағымдағы жағдайға лимит 10 000 тоннаны құрайды, ал Қызылорда қаласында жыл сайын түзілетін ҚТҚ қалдықтарының массасы шамамен 100 мың тоннаны құрайды;

- Полигондардың пайдаланылған алаңдарын рекультивациялау.

- Басқа қалалардың тәжірибесі бойынша стихиялық қоқыс үйінділерімен, қоқыс контейнерлерін өртеумен, коммуналдық қалдықтарды белгіленбеген орындарға шығарумен және т.б. күресу үшін табиғат қорғау (санитарлық) полиция бөлімін құру.

- Экологиялық заңнама талаптарының орындалуына жәрдемдесу және қоғамдық бақылау жасау үшін әкімдік жанынан экология мәселелері жөніндегі Қоғамдық кеңес құру.

2.2 Қойылған мақсаттар мен міндеттерге неғұрлым тиімді және экономикалық негізделген әдістермен қол жеткізу жолдары.

1. Коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемін қысқарту жөніндегі міндетке халықтың экологиялық жауапкершілігі мен қаржылық сауаттылығын арттыру

денгейінде ғана қол жеткізуге болады. Яғни, бұл мақсатқа сату құрылымы өзгерген кезде қол жеткізуге болады (орауыш материалдар санының едәуір азаюын, айналым контейнерлерін енгізуді, салмақ тауарларын сату құрылымының өзгеруін және т.б. қоса алғанда) және өздігінен сатып алу минимумға дейін азайған кезде және халық қалдықтарды азайтуға ұмтылған кезде халықтың экологиялық жауапкершілігін арттыру . Бұған экология және жаратылыстану сабақтарында, сондай-ақ қаржылық сауаттылықты арттыру сабақтарында оқушыларды оқыту бағдарламаларын енгізу арқылы қол жеткізуге болады. Сондай-ақ, халық арасында қалдықтардың пайда болуын және саналы тұтынуды азайтудың экологиялық насихатын арттыру қажет.

2. Қызылорда қаласында қайталама шикізатты қабылдау пункттерінің саны жеткіліксіз, контейнерлік алаңдарда тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау контейнерлері орнатылған. Жер учаскелерін заңды ресімдеуге қойылатын талаптарды азайту үшін автомашиналар базасында мобильді пункттерді ұйымдастыруды көздеуге болады.

3. "Қалдық түзілу көзінде" қалдықтарды сұрыптау міндетіне қол жеткізу үшін коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды енгізу қажет. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес коммуналдық қалдықтарды қосымша 2 фракцияға – "күрғақ" және "дымқыл" бөлуге арналған контейнерлік алаңдарды, сондай-ақ ірі габаритті қалдықтарды жинауға арналған алаңдарды жайластыру қажет. Қалдықтарды бөлек жинау бойынша халықпен түсіндіру және ақпараттық жұмысты ұйымдастыру қажет.

5. Бөлек жиналған қалдықтардың фракцияларын бөлек шығару үшін қоқыс шығару техникасын қайта жарақтандыруды көздеу.

6. Жеке тұлғалардан коммуналдық алаңдарда жиналған жиналған ірі габаритті және құрылыс қалдықтарын шығаруды көздеу (ҚР СТ 3780-2022 " қалдықтар. Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды ұйымдастыру үшін контейнерлерді орналастыру алаңдарына қойылатын жалпы талаптар").

7. Коммуналдық қалдықтар полигондары, Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес, қалдықтардың пайдалы компоненттерін қосымша толық алу үшін қосымша сұрыптау кешендерімен, шредерлермен және ұсақтау қондырғыларымен жарақтандырылуы, кейіннен оларды пайдалануы немесе қайталама шикізатты мүдделі өндірушілерге беруі тиіс. Бұл ретте қалдықтарды қолмен сұрыптау үлесін азайту қажет.

8. Құрылыс қалдықтарының фракцияларын ұсақтап, сұрыптағаннан кейін оларды өз қажеттіліктеріне пайдалану немесе сату.

9. Егер қалдықтардың қалдықтарын энергетикалық кәдеге жарату көзделмесе, ол ҚР экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес ҚТҚ полигонына орналастырылуы (депозитке салынуы) тиіс.

2	егі беттерге тарату үшін ұзақтығы 30 секундтан аспайтын қалдықтардың қысқарту және қалдықтардың дұрыс сұрыптауының маңыздылығы туралы кемінде 1 (бір) әлеуметтік ролик дайындау	Әлеуметтік ролик	0	0	1	1	1	1	1
3	Контейнерлік алаңдар астында жерге құқық белгілейтін құжаттардың ресімдеу, жалпы алаңдардан үлесі %	Жалпы алаңдардан үлесі %	70	90	100	100	100	100	100
4	ҚР СТ 3780-2022 "Коммуналдық қалдықтардың бөлек жинауды ұйымдастыру үшін контейнерлерді	%	0	50	100	100	100		100

	орналастыру алаңдарының жалпы талаптар" сәйкестік үлесі							100	
5	Қаптама қалдықтарының бөлек жинауға арналған 1400 контейнерлерді орнату және таңбалау	%	0	0	50	70	100	100	100
6	Сынап лампаларының бөлек жинауға арналған 160 контейнерлерді орнату және қалдықтарды шығару	%	0	0	70	90	100	100	100
7	Сусындарды орау қалдықтарының бөлек жинауға арналған фандоматтарды орнату	дана	0	0	2	2	2	2	2
	Жергілікті және өңірлік БАҚ-та контейнерлік алаңдарда								

8	қалдықта рды дұрыс бөлек жинау туралы ақпарат тық хабарлам алар	Эфирлік уақыт, минут	0	15	20	20	20	20	20
9	Коммуна лдык қалдықта рдың және олардың құрамдас бөліктері нің стихиялы қ үйінділер ін табу және жою	% от обнаруже нных	99	100	100	100	100	100	100
10	Тұрмыст ық қатты қалдықта рды пайдалан у және қайта өңдеуге үлесін ұлғайту	Жалпы түзілген тұрмыст ық қалдықта рдың %	5%	5%	15%	25%	30%	35%	40%
11	Құрылыс қалдықта рын пайдалан у	% түзілу үлесінен	-	-	22%	24%	26%	28%	30%

3. Қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізудің негізгі бағыттары, жолдары

Экологиялық ағарту және насихаттау мақсаттарына қол жеткізу үшін ресурстарды үнемдеу және "саналы тұтыну" қажеттілігін, қосымша қаптамадан бас тартуды және ұзақ мерзімді сапалы тауарлардың пайдасына таңдауды қамтитын әлеуметтік бағыттағы бейнесюжеттер дайындау қажет. Бұл роликтерді негізгі хабар тарату арасында аймақтық және жергілікті телеарналарға орналастыру қажет.

Халықтан қайталама шикізатты қабылдау пункттері туралы ақпарат Қаланың ақпараттық экрандарында, сондай-ақ мемлекеттік органдардың ақпараттық

стендтерінде және мемлекеттік қызметтер көрсету орталықтарында (ХҚКО), қоғамдық көлікте қолжетімді болуға тиіс.

Қосымша қалдықтардың пайда болуына жол бермеуді, сұрыптауды, сондай-ақ қоқысты таратуға жол бермеуді "ақылға қонымды тұтынуды" насихаттау міндетті түрде қосымша және мектептен тыс білім беру бағдарламасына енгізілуі тиіс. Осы тақырып бойынша іс-шаралар қаланың білім беру мекемелерінде тұрақты негізде ұйымдастырылуы тиіс.

Коммуналдық қалдықтарды бөлек жинау Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес жүргізілуі тиіс және кемінде 2 фракцияға – "құрғақ" және "дымқыл" сұрыптауды қамтуы тиіс. Көшелерді жинау бойынша қалдықтарға арналған контейнер немесе контейнерлік алаңға орын Орнату және ірі габаритті қалдықтарды жинауға арналған алаңды жайластыру.

Контейнерлік алаңдардың жобалары халық үшін қол жетімділікті және қалдықтарды шығаруға арналған арнайы техниканың ерекшеліктерін ескере отырып, тиеу жұмыстарын жүргізудің ыңғайлылығын ескеруі тиіс. Сонымен қатар, бір контейнер алаңын әртүрлі құрамдас қалдықтарды шығаратын әртүрлі кәсіпорындар пайдалана алады. Бұл жағдайда алаңның және оған тікелей іргелес аумақтың санитарлық жағдайына контейнерлер орнатқан барлық кәсіпорындар жауапты болуы керек.

Көппәтерлі тұрғын үй секторындағы коммуналдық қалдықтарды жинау және уақытша сақтау алаңында контейнерлердің мынадай түрлері белгіленуі тиіс:

Азық-түлік және органикалық қалдықтарды жинауға арналған "дымқыл" қалдықтар фракциясына арналған контейнерлер.

"Құрғақ" фракцияға арналған контейнерлер-коммуналдық қалдықтардың, картонның, қағаздың, әйнектің және әйнектің, металдардың және осы құрамдас бөліктерден араласқан Күрделі бұйымдардың ластанбаған пластикалық құрамдас бөліктері. Сондай-ақ тоқыма.

Немесе контейнерлер жеке қайта өңделетін фракцияларға орнатылуы мүмкін.

Контейнерлік алаңдарда жеке тұлғаларда (тұрғындарда) түзілетін Құрылыс және ірі габаритті қалдықтар үшін жабыны мен қоршауы бар ауданы кемінде 12 м болатын орын қамтамасыз етілуі тиіс.

Жеке сектор тұрғындары үшін контейнерлік алаңдарды жайластыру осы қалдықтарды әкетуді жүзеге асыратын ұйым жұмысының ерекшеліктерін ескере отырып жүргізілуге тиіс. Жеке сектор тұрғындары үшін коммуналдық қалдықтарды жинаудың ыңғайлылығы.

Көппәтерлі тұрғын үй секторы үшін контейнерлік алаңдарды жайластыру жөніндегі жобалар біріздендірілуі және қалдықтарды жинау және шығару жөніндегі кәсіпорындардың мүдделерін ескеруі, сондай-ақ коммуналдық қалдықтарды жинау жөніндегі санитариялық нормативтерге сәйкес келуі тиіс.

Сұрыптау ережелері ақпараттық роликтер мен плакаттарда түсіндіріліп, сипатталуы керек. Бұл ақпарат негізгі бағдарламалар арасында өңірлік және жергілікті телеарналарда жариялануы тиіс. Сондай-ақ жергілікті атқарушы органдардың, қоқыс шығаратын компаниялардың интернет-ресурстарында және әлеуметтік желілерде орналастырылып, мерзімді түрде жанартылып отырылуы тиіс.

ҚТҚ полигондарында азық-түлік және басқа да органикалық қалдықтарды (мысалы, көшелерді тазалау қалдықтарын) биокомпосттауды немесе экологиялық талаптарды сақтай отырып, осындай қалдықтарды энергетикалық кәдеге жаратуды көздеу қажет.

Құрылыс қалдықтарын қабылдау және кәдеге жарату үшін (оларды коммуналдық қалдықтар полигондарында орналастыруға экологиялық заңнамамен тыйым салынғандықтан) қосымша желілерді - немесе қолданыстағы полигондарда немесе жаңа кәсіпорындарда – қабылдау алаңдарымен, фракцияларға және қорытынды өнім қоймаларына бөлу үшін ұсатқыштармен және экрандармен жарактандырылған, кейіннен алынған материалдарды полигонның өз қажеттіліктеріне пайдалана отырып (қабаттар болған кезде) қосымша желілерді жайластыру қажет пайдаланылған карталарды оқшаулау немесе қалпына келтіру) немесе үшінші тарап тұтынушыларына демалу үшін. Құрылыс қалдықтарын қайта өңдеу міндетті түрде металдарды (мысалы, арматураны) өндіруге арналған сұрыптау кешендерін қамтуы керек. Құрылыс қалдықтарын полигондарда сақталған қалдықтарды оқшаулау және кейіннен қалпына келтіру үшін пайдалану табиғи топырақ пен топырақты пайдалануды азайтады.

Құрылыс қалдықтары үшін ұсақтау-сұрыптау кешенін сатып алу және оны Қызылорда қаласында өндірістік алаңы бар қоқыс өңдеу қазбасын сенімгерлік басқаруға беру қажет.

Қолданыстағы коммуналдық қалдықтар полигондарының жұмыс істеуі мен дамуы қалдықтар денесінің ыдырау процесін және оның қоршаған ортаға әсерін бақылау үшін техникалық рекультивация кезеңдерімен, кейіннен газ мониторингі мен жер асты суларының мониторингін ұйымдастырумен полигонның (немесе алаңдардың) пайдаланылған (толтырылған) карталарын рекультивациялауды қамтуы тиіс. Және биологиялық қалпына келтірудің келесі кезеңі.

Қызылорда қаласы үшін қоқыс шығаратын компаниялар мен коммуналдық қалдықтар полигондарының қызметі туралы халықтың жеткіліксіз хабардар болу мәселесі өзекті болып отыр. Мүдделі жұртшылық арасында түсіндіру жұмыстарын жүргізу қажет.

4. Қажетті ресурстар

Бағдарламаны қаржыландыру көздері жергілікті бюджет, оның ішінде ҚР Экологиялық кодексінің 29-бабына сәйкес тікелей шетелдік және отандық инвестициялар, өндірушілердің (импорттаушылардың) Кеңейтілген Міндеттемелерінің Операторы (388-баптың 1-тармағының 10) тармақшасына сәйкес кәдеге жарату төлемі

түрінде оның банктік шотына өндірушілер мен импорттаушылардан түскен қаражаттан болуы мүмкін), Отандық, халықаралық қаржы экономикалық ұйымдардың немесе донор елдердің гранттары, екінші деңгейдегі банктердің кредиттері және басқалар, қалдықтарды жинау және кәдеге жарату жөніндегі кәсіпорындар немесе қоғамдық ұйымдар тартуы мүмкін Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған көздер.

Әрбір іс-шараны қаржыландыру көздері "Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарында" белгіленген. Айта кету керек, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 7 наурыздағы № 156 қаулысына сәйкес дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде мемлекетке және (немесе) ұлттық басқарушы холдингке тиесілі ұйымды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін оператордың одан әрі қаржыландыру үшін қаржыландыру қағидаларын бекіту туралы " Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 2 қыркүйектегі № 604 қаулысына өзгеріс енгізу туралы қоршаған ортаның жай-күйін жақсартуға бағытталған өңдеуші саладағы жобалар" самосвал, қалдық шығаратын техника сатып алу үшін өнеркәсіпті дамыту қорынан кәдеге жарату алымының қаражаты, сұрыптау желісінің қондырғылары жылдық 3% несие ретінде тек жеке ұйымдар ала алады.

5. Бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары.

Қызылорда қаласы үшін коммуналдық қалдықтарды басқарудың 2025-2029 жылдарға арналған бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары.

№ п/п	Іс-шараның атауы	Аяқтау нысаны	Орындауға жауаптылар	Орындау мерзімі	Болжамды шығыстар(мың теңге) / қосымша көздер (мың теңге)	Қаржы ландыру көздері	Іс-шарадан күтілетін экологиялық әсер*
					2025-2029гг		
1	Қалдықтардың түзілуін қысқарту, қауіпті компоненттерді, биологиялық қалдықтарды дұрыс жинау бойынша халықты ақпараттық оқыту	Іс-шаралар өткізу	Жергілікті атқарушы орган, Кәсіпорындар, қоғамдық ұйымдар	2025-2029	Жобаға сәйкес	Жергілікті қаражат	ақылға қонымды тұтынуды насихаттау және қалдықтарды дұрыс пайдаланбағаны үшін жауапкершілік туралы

	жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыру						хабардар ету
2	Жергілікті және өңірлік теле-радиоарналар мен әлеуметтік желілерде материалдарды орналастыру	Эфирлік анықтама, ақпараттық материалдар	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029	Жобаға сәйкес	Жергілікті қаражат	ақылға қонымды тұтынуды насихаттау және қалдықтарды дұрыс пайдаланбағаны үшін жауапкершілік туралы хабардар ету
3	Контейнерлік алаңдар астында жер учаскелеріне рұқсат құжаттарын ресімдеу	Учаскенің нысаналы мақсатымен жерге акті	Жергілікті атқарушы орган	2025 - 2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	Контейнер алаңын өздігінен тасымалдау қаупін болдырмау
4	Құрылыс қалдықтарын құрайтын ұсақтау және сұрыптау жабдықтарын сатып алу және оны сенімгерлік басқаруға беру	Пайдалануға беру актісі	Жергілікті атқарушы орган, қоқыс өңдеу кәсіпорындары	2024-2025	Жобаға сәйкес	Қаржыландырудың әртүрлі көздері	Құрылыс қалдықтарын пайдалануға дайындық
5	ҚР СТ 3780-2022 сәйкес контейнерлік алаңдарды реконструкциялау	Пайдалануға беру актісі	Жергілікті атқарушы орган,	2024 - 2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет және басқа көздер	санитарлық-эпидемиологиялық жағдайды жақсарту, органикалық қалдықтарды жою
	Қалдықтарды бөлек жинауға арналған 1400						

6	контейнерлер мен контейнерлік алаңдарды жинақтау немесе қалдықтарды бөлек жинау жөніндегі заңнама талаптарын а сәйкес бар контейнерлерді таңбалау	Пайдалануға қабылдау актісі	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	Қалдықтарды бөлек жинауды қамтамасыз ету
7	Фандоматтарды орнату		Жергілікті атқарушы орган жеке компаниямен бірлесіп	2025-2029		Жеке компанияның қаражаты	"Түзілу көзінде" қалдықтарды бөлек жинау
8	ҚР СТ 3780-2022 сәйкес контейнерлік алаңдар салу	Пайдалануға қабылдау актісі	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	"Көзден" қап та ма қалдықтары н бөлек жинау жөніндегі талаптарды орындау
9	Қаптама қалдықтарды бөлек жинауға арналған контейнерлік алаңдарды 1400 контейнерлер мен жабдықтау	Пайдалануға қабылдау актісі	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	"Пайда болу көзден" қаптама қалдықтары н бөлек жинау жөніндегі талаптарды орындау
10	Контейнерлік алаңдарды тұрғындардан ірі көлемді және құрылыс қалдықтары н, сынап шамдарын жинауға	Пайдалануға қабылдау актісі	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029	Бюджеттік өтінімге сәйкес	Жергілікті бюджет	Ірі көлемді қалдықтарды кәдеге жарату, полигондар

	арналған контейнерлермен немесе орындармен жабдықтау						дың пайда болуын болдырмау
11	Қалдықтарды сұрыптау бойынша қуаттылықты жылына 100000 тоннаға ұлғайту.	Пайдалануға қабылдау актісі	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029	Инвестициялық келісімге сәйкес	Инвестиция	Қалдықтарды сұрыптау үлесін ұлғайту
12	Қаптама және тамақ қалдықтарынан одан әрі өңдеуді ұйымдастыру	Пайдалануға қабылдау актісі	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029	Инвестициялық келісімге сәйкес	Инвестиция	Қалдықтарды қайта өңдеу үлесін ұлғайту
13	Қ Т Қ полигондарының толтырылған карталарын рекультивациялау	Қалпына келтіру актісі	Полигон иелері Экология департаменті	2024 - 2029	Жобалау-сметалық құжаттамаға сәйкес	Полигонның меншікті қаражаты	Экожүйені қалпына келтіру
14	Органикалық және сұрыпталмаған қалдықтарды энергетикалық кәдеге жарату	Акт	Полигон иесі Экология департаменті	2025-2029	Инвестициялық келісімге сәйкес	Кәсіпорындардың меншікті қаражаты	Қалдықтарды сақтауды азайту, органикалық қалдықтарды кәдеге жарату
15	Қызылорда қаласындағы қалдықтарды басқару жүйесі және кокыс өңдеу кәсіпорындарының жұмысы бойынша қала жұртшылығымен кездесулер	Тыңдау, бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау ХАТТАМА СЫ	Жергілікті атқарушы орган	2025-2029		Жергілікті бюджет	Орхус конвенциясының қағидаттарына іске асыру, әлеуметтік

	өткізу және бағдарлама бойынша есеп дайындау						шиеленісті төмендету
16	Қоқыс шығаратын компанияларға олар қызмет көрсететін учаскелер аумағындағы тұрғындардың саны туралы ақпаратты жинау және беру (талап ету бойынша)	Халық саны туралы мәліметтер базасы	Жергілікті атқарушы орган, полиция департаменті, "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы	2025-2029		Қажет емес	Қалдықтардың тиімді логистикасы
17	Тұрмыстық қалдықтар полигондарының санитарлық талаптарға сәйкестігі үлесі		Полигон иелері Экология департаменті	2024 - 2029	Жобалау-сметалық құжаттамаға сәйкес	Полигонның меншікті қаражаты	Қалдықтардың санитарлық талаптарға сай сақтау